

Ciele a obsah vyučovania filozofie

Aj ciele aj obsah vyučovania filozofie sa v priebehu histórie menili. Hlavným dôvodom zmien boli najmä konkrétne historické udalosti a epocha, v ktorej sa vyučovanie filozofie odohrávalo. Ak sa však pozrieme na jednotlivé etapy dejín filozofie ako uzavreté časové jednotky, tak dospejeme k nemennosti cieľov a obsahu.

Mohli by sme povedať, že najmenšej zmene v priebehu histórie podľahli ciele. Cieľ vyučovania tvoril a aj tvorí podstatu daného vyučovania a vo filozofii to bolo priblíženie filozofických názorov študentom. Zložitejšie to však bolo s obsahom vyučovania filozofie. Obsah podliehal zmenám v oveľa väčšej miere a oveľa rýchlejšie ako ciele. Obsah sa menil podľa historického obdobia, pričom však v niektorých obdobiach obsahom nebola len filozofia danej doby, ale aj tá z predošlých etáp formovania filozofického myslenia.

Na úvod uvedieme značne zjednodušený a neúplný, ale zaiste akceptovateľný pohľad na ciele a obsah vyučovania filozofie v minulosti. Napríklad v staroveku Aristoteles (ako učiteľ filozofie) si kládol za cieľ svojho vyučovania poznanie jeho vlastnej filozofie žiakmi. Cieľom však bola zároveň aj prípadná kritika predošlých filozofických názorov. Obsahom vyučovania v Aristotelovom Lýceu bolo zvládnutie jednotlivých disciplín aristotelovskej filozofie. Podobne to vieme dešifrovať napr. aj u Sokrata, ktorý si kládol za cieľ, podobne ako filozofi obdobia helenizmu, dosiahnutie lepšieho života.

V stredoveku sa cieľom vyučovania stáva to, čo je zároveň cieľom filozofie samotnej, a teda pomoc teológii. Obsahom a teda tým, čomu sa učitelia filozofie venovali bolo zvládnutie filozofických názorov cirkevných otcov, ale aj názorov Platóna a Aristotela (podľa toho či boli povolení alebo zakázaní).

V súčasnosti obsah učiva určujú záväzné pedagogické dokumenty, ktoré určite neexistovali v predošlých historických obdobiach. K týmto určujúcim dokumentom patria osnovy, štandardy a cieľové požiadavky na vedomosti a zručnosti v jednotlivých vyučovacích predmetov. Vo vzťahu k filozofii sa tieto dokumenty týkali vyučovacích predmetov náuka o spoločnosti (gymnaziá) a občianska náuka (stredné školy).

Od zmeny legislatívy sú týmito záväznými pedagogickými dokumentmi ŠVP (štátny vzdelávací program, ktorý je v okolitých krajinách známy aj ako kurikulum) a ŠkVP (školský vzdelávací program – školské kurikulum, ktoré je vypracované podľa ŠVP a podmienok a tradícií konkrétnej školy) s osnovami a časovo-tematickým plánmi.

Z týchto dokumentov môžeme vytýčiť základný obsah, ako penzum vedomostí, zručností a návykov z oblasti filozofie a dejín filozofie, ktorá je vnímaná ako multidisciplinárna veda tvorená ontológiou, metafyzikou, etikou, gnozeológiou atď. K obsahu patrí samozrejme aj základná filozofická terminológia.

Ak by sme podrobili Učebné osnovy gymnaziá (štvorročné štúdium) – Náuka o spoločnosti (povinný predmet) platné od 1. septembra 1997, zistili by sme, že obsah a ciele sú stanovené

veľmi obširne ako napr.: vzťah filozofie k špeciálnym vedám, vznik gréckej filozofie, antické filozofické myslenie, podiel gréckej filozofie na vzniku jednotlivých vied, vznik a vývin klasickej novovekej filozofie, postavenie filozofie v súčasnom svete a pod.

O niečo lepšie konkretizuje cieľ a obsah vyučovania filozofie Vzdelávací štandard s exemplifikačnými úlohami z náuky o spoločnosti pre gymnáziá (štvorročné štúdium), ktorý bol schválený Ministerstvom školstva SR 11. januára 2002. Tento štandard vymedzuje napr. tieto témy pre vyučovanie filozofie: 1. Filozofia ako veda, kde obsah témy tvorí: predmet filozofie, vzťah filozofie a mytológie, filozofia a ostatné vedy, filozofické disciplíny – ontológia, gnozeológia, hmota, idea, materializmus, idealizmus, agnosticizmus, monizmus, dualizmus, pluralizmus, periodizácia filozofie. Štandard ďalej vymedzuje deväť okruhov požiadaviek na vedomosti a zručnosti (ciele), z ktorých sme sa rozhodli vybrať len požiadavky 1.1 Objasniť vznik filozofie, vzťah medzi filozofiou a mýtom. Naplniť túto požiadavku znamená: a) uviesť, v čom je rozdiel medzi filozofickým a mýtickým myslením, b) uviesť, čo obsahuje mýtické myslenie a c) zdôvodniť, aké predpoklady boli nevyhnutné pre vznik filozofie.

Musíme podotknúť, že takto mal vyzeráť obsah a ciele vyučovania filozofie do septembra 2008, kedy Ministerstvo školstva spustilo reformu, ktorou sa prešlo k spomenutému Školskému vzdelávaciemu programu (ŠVP), z ktorého potom vychádzajú jednotlivé Školské vzdelávacie programy (ŠkVP).

Súčasťou ŠVP sú aj jeho prílohy, ktoré obsahujú charakteristiku jednotlivých vyučovacích predmetov, ciele predmetu a základné predmetové kompetencie. S poľutovaním však musíme konštatovať, že ani ministerstvo, ani Štátny pedagogický ústav ešte do dnešného dňa (12. máj 2010) nevydali prílohu týkajúcu sa vyučovacieho predmetu Občianska náuka (starý názov - Náuka o spoločnosti), takže nevieme podať relevantnú analýzu toho, čo by malo byť cieľom a obsahom vyučovania filozofie podľa „reformy“ a analyzovať neplatnú legislatívu je redundantné.